

SCENARIUSZ ZAJĘCIA - dla dzieci 6 – letnich

inspirowany filmem „Zambezia” – dystrybutor „Kino Świat”

Temat: „W Krainie Ptaków”

Cele ogólne:

- wzbogacenie wiadomości dzieci na temat ptaków i ich znaczenia w środowisku
- nabywanie opiekuńczego stosunku do roślin i zwierząt
- kształtowanie umiejętności mądrego i odpowiedzialnego współżycia człowieka z przyrodą
- rozwijanie postaw proekologicznych
- stworzenie warunków do różnorodnej aktywności dzieci
- pobudzanie wyobraźni dziecięcej przez muzykę, słowo, ruch, działalność plastyczną
- kształtowanie motywacji do samodzielnego czytania
- aktywizowanie myślenia dzieci
- rozwijanie umiejętności współdziałania w grupie

Cele operacyjne:

Dziecko:

- swobodnie i śmiało wypowiada się na określony temat
- zna nazwy i wygląd wybranych ptaków Polski
- wie, jak można chronić ptaki
- rozwiązuje problemy badawcze
- poprawnie wykonuje ćwiczenia ortofoniczne
- rozpoznaje i nazywa podstawowe figury geometryczne
- sprawnie posługuje się nożyczkami
- wystukuje rytm według podanego kodu
- szybko reaguje na polecenia słowne
- jest spostrzegawcze
- czyta proste wyrazy
- aktywnie uczestniczy we wspólnej zabawie

Liczba dzieci: dowolna

Formy pracy: grupowa i indywidualna

Środki dydaktyczne: dekoracja sali – rozwieszane ilustracje przedstawiające ptaki, wiersz B. Formy „Czarodziejska kraina”, radioodtwarzacz, płyta CD z melodią płąsu „Samolot” (wyd. Klanza), płyta CD „Muzyka relaksacyjna – odgłosy lasu”, „Kukułka” (w: „Kółko graniaste – zabawy i wyliczanki dla najmłodszych” wyd. GM 2002), wiersz J. Tuwima „Ptasie radio” (w: J. Tuwim „Rzepka. Ptasie radio” wyd. G&P Oficyna Wydawnicza 2005), kolorowe kartki z bloku technicznego, szablony w kształcie figur geometrycznych, obrazki przedstawiające ptaki, kartoniki z napisem: paszport, klej, nożyczki, czapki lub opaski z sylwetami ptaków, tropy ptaków narysowane na podłodze, gałązki z drzew, gniazdko ptaka, 3 jaja kury, strusia, przepiórki; spodeczek, szklanka z wodą, zapis sylabowy ptasich odgłosów, zapis graficzny rytmu wystukiwanego przez dzieci, kolorowe krążki gimnastyczne, diagram literowy, lornetki, lupy.

PRZEBIEG:

1. Nawiązanie do filmu „Zambezia”:

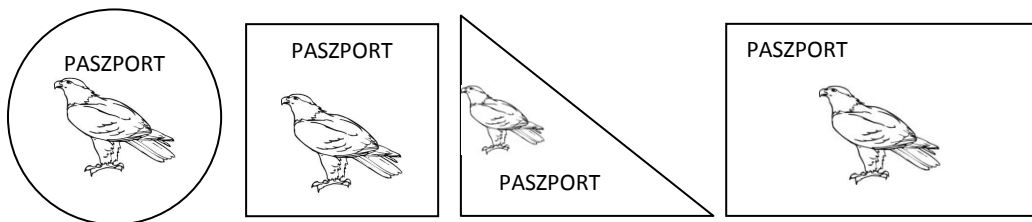
- swobodne wypowiedzi dzieci na temat filmu i przygód głównego bohatera - sokoła

2. Słuchanie wiersza Bożeny Forma „Czarodziejska kraina”:

*„Kiedy za chwilę
oczy zamkniecie
wnet w czarodziejskim
znajdziecie się świecie
Zatem uwaga!
Ważna to chwila
Już pani Wróżka czary zaczyna”*

3. Zaproszenie do czarodziejskiej Krainy Ptaków:

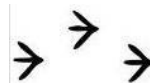
- wykonanie paszportów zezwalających na pobyt w Krainie Ptaków
  - odrysowywanie szablonu i wycinanie konturu figury geometrycznej z kolorowego kartonu
  - naklejanie obrazka przedstawiającego sokoła
  - przyklejanie napisu: *paszport*

- wykonanie „ptasich” ubiorów – zakładanie czapek lub opasek z sylwetami ptaków
- odprawa paszportowa (rozpoznawanie i nazywanie figur geometrycznych)
- podróż do Krainy Ptaków – taniec integracyjny „Samolot” (pedagogika zabawy)
- odpoczynek po podróży – leżenie na plecach, słuchanie śpiewu ptaków („Muzyka relaksacyjna – odgłosy lasu”)

4. Zabawa „Ptasia zagadka”:

- szukanie tropów ptaków (znaków narysowanych na podłodze)
- odszukanie gniazdka ukrytego wśród gałązek, a w nim jajka

5. Zabawy badawcze:

- oglądanie jajka, potrząsanie nim, rozbijanie
- poznanie budowy jajka (białko, żółtko, skorupka)
- obserwacja jajka z zarodkiem
- porównywanie jaj: kury, przepiórki, strusia (zwrócenie uwagi na wielkość, kształt, ochronną rolę skorupki)

6. Burza mózgów – szukanie odpowiedzi na pytania:

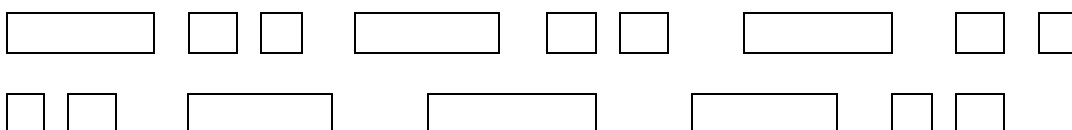
- czy ze wszystkich jajek wykluje się pisklę (z tych, w których jest zarodek)
- jakie warunki musi mieć jajko, żeby wykuło się pisklę? (ciepło)
- czym żywi się zarodek w jajku? (w jajku są zapasy pokarmu – żółtko)
- do czego służy białko? (chroni zarodek przed wstrząsami)
- czy zarodek w jajku oddycha? - swobodne wypowiedzi dzieci

7. Zabawa badawcza:
- umieszczenie jajka w szklance z wodą
  - obserwowanie pęcherzyków powietrza na skorupce jajka
  - rozwiązanie problemu badawczego (*przez skorupkę do zarodka dostaje się powietrze*)
8. „Co się dzieje z ptakami, gdy wyklują się z jajek?” – swobodne wypowiedzi dzieci:
- *rosną, uczą się latać, dorastają, zakładają swoje rodziny i gniazda, wysiadują pisklęta, opiekują się potomstwem itd.*
  - zawarcie umowy: *nie płoszymy ptaków, bo przeszkodzimy im w wysiadywaniu jaj, nie niszczymy ptasich gniazd ani jajek*
9. Zabawa ruchowa ze śpiewem „Kukułka” – utwór tradycyjny (w: „Kółko graniaste – zabawy i wyliczniki dla najmłodszych” wyd. GM 2002):
- dzieci tańczą parami w kółeczkach
  - podczas słów „*Oj ra ta ri ra...*” stają naprzeciwko siebie i uderzają dłońmi: dwa razy w swoje dłonie i dwa razy w dłonie kolegi

*Siedzi sobie kukułka na wysokim buku.
Ile razy tam spojrzysz, tyle razy ku, ku.
Śpiewajmy, oj ra ta ri ra, oj ra ku ku
Oj ra ta ri ra, oj ra ku ku-bis.
Oj ra ta ri ra, oj ra.*

10. Słuchanie wiersza Juliana Tuwima „Ptasie radio” (w: J. Tuwim „Rzepka. Ptasie radio” wyd. G&P Oficyna Wydawnicza 2005):
- naśladowanie ptasich odgłosów z wykorzystaniem zapisu sylabowego
    - *halo lo lo lo*
    - *tu tu tu tu*
    - *dijo, ijo, ijo*
    - *tijo, trijo*
    - *tru lu lu lu lu*
    - *pio pio pijo*
    - *lo lo lo lo lo*
    - *plo plo plo plo plo*
    - *ku ku ry ku*
    - *ku ku ku ku*
    - *stuku puku*

11. Zabawa rytmiczna „Stukanie dzięcioła” - wystukiwanie rytmu z wykorzystaniem zapisu graficznego:

12. Zabawa ruchowa orientacyjno-porządkowa „Ptaszki w gniazdkach” (w: K. Właźnik „Wychowanie fizyczne w przedszkolu” WSiP Warszawa 1988)
- nauczycielka wraz z dziećmi rozkłada krążki

- dzieci siedzą na krążkach, a na sygnał wybiegają z *gniazd* w różnych kierunkach i naśladują lot ptaków
- na zapowiedź: „Do gniazd!” – *lecą* na swoje miejsca, okrążają *gniazda* i siadają

13. Diagram literowy:

- wyszukiwanie i wykreślanie nazw 12 ptaków

A	K	U	K	U	Ł	K	A	R	P	K	O	S
T	W	E	S	G	A	W	R	O	N	M	L	K
S	Ł	O	W	I	K	C	D	H	S	O	W	A
P	F	W	R	O	N	A	B	J	G	I	L	M
D	R	O	Z	D	B	P	K	R	U	K	W	R
I	Y	U	Q	S	K	O	W	R	O	N	E	K
B	S	R	O	K	A	Y	U	E	A	B	W	R
M	K	L	T	S	I	K	O	R	K	A	D	G

14. Ćwiczenia oddechowe „Latające piórko”:

- dmuchanie na piórka (*kto najdłużej utrzyma fruważące piórko w górze*)

15. Spacer do lasu - bezpośrednia obserwacja przyrody w terenie:

- przygotowanie sprzętu optycznego: lornetki, lupy
- obserwacja ptaków (zwrócenie uwagi na charakterystyczne cechy ptaków: dziób, skrzydła, pióra)
- słuchanie ptasich odgłosów
- poszukiwanie gniazd i jaj ptaków
- słuchanie ciekawostek na temat ptasich gniazd, ich budowy i materiału, z jakiego zostały wykonane
- poznanie zwyczajów lęgowych wybranych ptaków
- zwrócenie uwagi na ptaki pod ochroną

16. Powrót z Krainy Ptaków– taniec integracyjny „Samolot” (pedagogika zabawy)

Opracowała:

mgr Wiesława Twardowska

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZINTEGROWANYCH – klasa 1
inspirowany filmem „Zambezia” – dystrybutor „Kino Świat”

Temat: „Ptaki wokół nas”

Cele ogólne:

- zwrócenie uwagi na różnorodność gatunków ptaków
- wzbogacenie wiadomości na temat wyglądu, sposobu poruszania się, odżywiania oraz przystosowania wybranych ptaków do środowiska
- rozbudzanie zainteresowań przyrodniczych
- kształtowanie opiekuńczego stosunku do otaczającej przyrody
- rozwijanie umiejętności wymiany zdań i argumentowania swoich wypowiedzi z umiejętnością uważnego słuchania innych

Cele operacyjne:

Uczeń:

- swobodnie wypowiada się na temat filmu „Zambezia”
- zna wybrane gatunki ptaków
- zna i rozumie przystosowanie się ptaków do zdobywania pokarmu
- wie, czym różnią się ptaki od innych zwierząt
- opisuje wygląd sokoła
- zna pojęcie: ptak drapieżny
- wie, dlaczego należy chronić ptaki
- rozumie, jak ważną rolę w przyrodzie spełniają ptaki
- wie, co to jest „Polska Czerwona Księga Zwierząt”
- *potrafi wskazać formy ochrony ptaków*
- sprawnie posługuje się „Słownikiem języka polskiego”
- potrafi słuchać innych
- rozwiązuje szyfrogram literowy
- przestrzega ustalonych reguł zabawy

Liczba uczniów: dowolna

Formy pracy: grupowa i indywidualna

Środki dydaktyczne: zdjęcia przedstawiające sokoła i inne gatunki ptaków, zdjęcia przedstawiające oczy, nogi i dzioby ptaków, rysunki przedstawiające ptasie nogi wraz z opisem ptaka i jego pożywienia, rysunki przedstawiające ptasie dzioby wraz z nazwą ptaka i opisem jego dzioba i pożywienia, słowniki języka polskiego, przybory gimnastyczne: linki, krążki; jednorazowe kubeczki,

słówki do napojów, różne rodzaje piór (puchowe, okrywowe, lotki, sterówki), szyfrogramy literowe (po jednym dla każdego ucznia), „Polska Czerwona Księga Zwierząt”, rozsypanka wyrazowa (3 zdania podzielone na wyrazy w kopercie dla każdego ucznia).

PRZEBIEG:

1. Nawiązanie do filmu „Zambezia”

- dzielenie się spostrzeżeniami na temat filmu

2. Oglądanie zdjęć przedstawiających sokoła:

- szukanie informacji o sokołach w Słownikach języka polskiego
- odczytanie definicji

Sokół - ptak drapieżny o mocnej budowie ciała, z hakowatym dziobem i ostrymi szponami

- zapoznanie z pojęciem „ptak drapieżny”, wyszukiwanie znaczenia słowa „drapieżny” w Słowniku języka polskiego, odczytanie informacji

Ptak drapieżny - żywiący się mięsem innych zwierząt

- opisywanie wyglądu sokoła ze zwróceniem uwagi na przystosowanie do warunków życia (budowa ciała, wygląd dzioba, nóg, skrzydeł, oczu)

- silna budowa ciała
- mocny, krótki, zakończony hakiem dziób; na bocznych krawędziach górnej części dzioba umieszczony jest wyrostek – tzw. „sokoli ząb”, a na dolnej odpowiadające mu wgłębienie; „sokoli ząb” pozwala sokołom uśmiercać ofiary poprzez chwyt za kark i zgniatanie kręgów szyjnych;
- wąskie długie skrzydła umożliwiają im zręczny i szybki lot
- nogi zakończone mocnymi i silnymi szponami służą do chwytania ofiary
- doskonale rozwinięte oczy (tzw. „sokoli wzrok”)

3. „Dlaczego ptaki muszą dobrze widzieć?” – burza mózgów:

- dobry wzrok umożliwia rozpoznanie ofiary w różnych warunkach, z wysokości lub w znacznej odległości, dobrze ukrytych

4. Oglądanie zdjęć przedstawiających oczy sokoła:

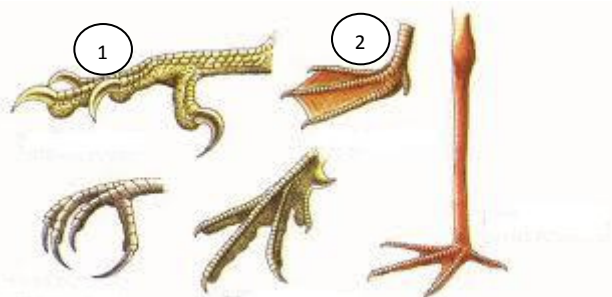
- dzielenie się spostrzeżeniami
  - sokoły mają duże oczy z przystosowaniami do niezwykłego widzenia
  - siatkówka ich oka zawiera duże ilości światłoczułych komórek zapewniając ostrość widzenia z dużej odległości
  - oczy położone są po obu stronach głowy co daje bardzo duże pole widzenia
  - oczy chronione są przez tzw. trzecią powiekę, która dodatkowo wraz z powiekami je osłania

5. Zabawa ruchowa „Sokole oko”:

- uczniowie ustawiają się w szeregach naprzeciwko siebie w odległości 4-5 metrów
- wybrany uczeń – sokół stoi przed szeregami i uważnie przygląda się stojącym kolegom
- po chwili odwraca się tyłem do pozostałych uczniów
- w tym czasie dwóch uczniów z przeciwległych szeregów zamienia się miejscami
- sokół odwraca się i wskazuje kolegów, którzy zamienili się miejscami

6. Oglądanie zdjęć przedstawiających nogi różnych ptaków:

- odszukanie nogi sokoła i określenie jej wyglądu
- zwrócenie uwagi na mocne palce zakończone szponami służącego chwytania ofiary w locie

1. noga sokoła
2. noga trzcza
3. noga wróbla
4. noga bażanta
5. noga bociana

3

4

5

7. „Od czego zależy wygląd nóg ptaków?” – burza mózgów:

- zwrócenie uwagi uczniów na to, że zależy to od pobieranego przez nich pokarmu i środowiska, w którym żyją (czyli od trybu życia: <http://83.14.99.179>)

8. Dopasowywanie opisu ptaka i jego pożywienia do rysunku przedstawiającego wygląd nogi:

	Ptaka wodny z rodziny kaczek. Żywi się pokarmem zwierzęcym lub mieszanym związanym ze środowiskiem wodnym.	(tracz)
	Żywi się głównie ptakami wielkości gołębia, zazwyczaj chwytanymi w locie na otwartej przestrzeni.	(sokół)
	Ptaka rozgrzebujący ziemię nogami w poszukiwaniu zbóż i nasion, dżdżownic i padliny.	(bażant)
	Mały ptak żywiący się głównie drobnymi owadami, nasionami zbóż, chwastów, drzew i krzewów.	(wróbel)
	Jest ptakiem mięsożernym. Żywi się nornikami, owadami, głównie pasikonikami i chrząszczami, ale również jaszczurkami, węzami i żabami.	(bocian)

9. Zabawa ruchowa „Bocian i żaby”:

- nauczyciel wyznacza na środku sali *staw* (koło ułożone z linki); w środku umieszcza małe kółeczko – *wyseпка dla bociana*; *bocian* stoi na *wysepcie* – *żaby* w przysiadzie na obwodzie koła;
- „*żaby*” pytają – „Panie bocianie, chcesz żabkę na śniadanie?”; potem wskazują do *stawu* i wyskakują z niego, a *bocian* stara się je złapać w obrębie *stawu*; złapane *żaby* zabiera na *wyspę*; gdy złapie 3 *żaby*, wybiera się innego *bociana*

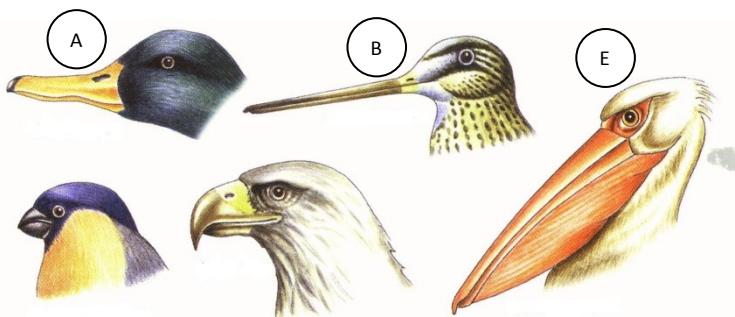
10. Oglądanie zdjęć przedstawiających dzioby różnych ptaków:

- odszukanie dzioba sokoła i określenie jego wyglądu
- zwrócenie uwagi na „sokoli ząb” pozwalający sokołom uśmiercać ofiary poprzez chwyt za kark i zginięcie kręgów szyjnych

11. „Od czego zależy wygląd dziobów ptaków?” – burza mózgów:

- zwrócenie uwagi uczniów na to, że dzioby mają różne kształty w zależności od sposobu pobierania pokarmu i jego rodzaju

12. Dopasowywanie nazwy i opisu ptaka do rysunku przedstawiającego wygląd dzioba:

C

Pelikan	Ma dług ^D sty dziób, silnie spłaszczony. Szczeka górna haczykowato zakończona, a pod żuchwą skórny worek, odcadzający wodę i ułatwiający połknięcie większych ryb.
Orzeł	Ma haczykowato zakończony dziób, który http://83.14.99.179/ fiary na mniejsze części.
Kaczka	Dziób średnio szeroki, dość długi, a krawędź górna lekko opada od nasady do czubka. Taki dziób umożliwia zjadanie roślin wodnych, jak i lądowych oraz nasion, filtrowanie wody, a także kopanie w mulę.
Bekas	Długi dziób w czasie poszukiwania pokarmu działa jak sonda i pęseta, gdyż wkłada go w miękkie i mętne szlam szukając mięczaków, skorupiaków i owadów.
Łuszczyk	Ma krótki, ale za to gruby i silny dziób. Odżywia się owocami oraz twardymi nasionami, które miażdży swoim masywnym dziobem. Ziarnojad.

13. „Koliber” – picie *nektaru z kwiatów* (soku z jednorazowego kubeczka) za pomocą słomki (bez użycia rąk).

14. Oglądanie zdjęć przedstawiających skrzydła różnych ptaków:

- zwrócenie uwagi uczniów na rozpiętość skrzydeł oraz pióra chroniące ciało i ograniczające utratę wody i ciepła
- prezentacja różnych rodzajów piór (puchowe, okrywowe, lotki, sterówki)

15. Rozwiązywanie szyfrogramu literowego, odczytanie hasła (chronimy ptaki):

↖ I	↘ C	→ M	↕ T
↓ O	↗ R	← Y	≤ A
↙ H	↑ N	↔ P	≥ K

↘	↙	↗	↓	↑	↖	→	←

↔	↕	≤	≥	↖

16. „Dlaczego trzeba chronić ptaki?” – burza mózgów.

- swobodne wypowiedzi uczniów
- oglądanie Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt, w której są opisane wszystkie gatunki zagrożone wyginięciem
- określanie przez uczniów form ochrony ptaków

17. Rozsypanka wyrazowa:

- dzielenie zdania na wyrazy
- układanie zdania
- odczytanie całego tekstu
- wklejanie zdań do zeszytów

mają	Wszystkie	dzioby.	ptaki
ciało	jest	lch	piórami.
jaj.	wykluwają	z	Ptaki
			się

Opracowała:
mgr Wiesława Twardowska

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZINTEGROWANYCH – klasa II
inspirowany filmem „Zambezia” – dystrybutor „Kino Świat”

Temat: „Ptasie wędrówki”

Cele ogólne:

- rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy jako formy wymiany informacji i reagowania na odpowiedź rozmówcy
- wzbogacanie wiadomości uczniów na temat przyczyn i tras ptasich wędrówek
- rozbudzanie zainteresowań przyrodniczych
- kształtowanie umiejętności podporządkowania się regułom obowiązującym w zabawie
- aktywizowanie myślenia uczniów
- doskonalenie analizy i syntezy wzrokowej

Cele operacyjne:

Uczeń:

- dzieli się spostrzeżeniami na temat filmu „Zambezia”
- uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z otrzymanych informacji
- zna przyczyny ptasich wędrówek
- wie, które ptaki wędrują
- potrafi wskazać na mapie trasy wędrówek ptaków
- wie, dlaczego ptaki wybierają różne trasy przelotu i skąd wiedzą którądy lecieć
- zna zagrożenia, na jakie natrafiają ptaki w trakcie wędrówek
- poszerza swój słownik
- przejawia wrażliwość estetyczną
- przepisuje wyrazy i zdania
- przestrzega zasad kaligrafii i ortografii
- rozwiązuje szyfrogram literowo-cyfrowy
- współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki

Liczba uczniów: dowolna

Formy pracy: grupowa, zespołowa i indywidualna

Środki dydaktyczne: prezentacja multimedialna Spring Alive (projekt Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków) lub zdjęcia przedstawiające różne gatunki ptaków oraz ptaki w czasie lotu, wiersz A. Oppmana „Odlatują ptaki”, reprodukcja obrazu J. Chełmońskiego „Bociany”, słowniki języka polskiego, mapa Europy, atlasy geograficzne, zdjęcie przedstawiające ptaki w kluczu, diagramy z szyfrogramem literowo-cyfrowym dla każdego ucznia, duże obręcze gimnastyczne.

Materiały źródłowe:

„Wychowanie fizyczne w przedszkolu” K. Włażnik
Wikipedia, wolna encyklopedia
<http://cepl.sggw.waw.pl>

PRZEBIEG:

1. Nawiązanie do filmu „Zambezia”:
  - dzielenie się spostrzeżeniami na temat filmu i jego bohaterów
2. Oglądanie prezentacji multimedialnej Spring Alive lub zdjęć ukazujących różne ptaki:
  - zwrócenie uwagi na wygląd, sposób poruszania się, budowę, pokrycie ciała, miejsce występowania
3. Słuchanie wiersza Artura Oppmana „Odlatują ptaki” połączone z oglądaniem obrazu Józefa Chełmońskiego „Bociany”:
  - dzielenie się refleksjami na temat wiersza i obrazu
  - określenie ich nastroju

*Liść pożółkły spada z drzewa
chłodny wietrzyk wieje
chór ptaszęcy już nie śpiewa
ścisły lasy, knieje.*

*Słońko blade rankiem wstaje
na niebieskie szlaki.
Posmutniały nasze gaje -
- odlatują ptaki.*

*Już gromadką mkną bociany
w niebieskie przestworze.
Lecą kędyś w kraj nieznanym
za dziesiąte morze.*

*Puste gniazda zostawiły
nad wieśniaczą strzechą.
Ich znajomy klekot miły
niesie z wiatrem echo.*

4. Co to jest migracja? – swobodne wypowiedzi uczniów:
  - szukanie informacji w Słownikach języka polskiego
  - odczytanie definicji
  - zapisanie definicji w zeszytach (zwrócenie uwagi na staranność pisma)

Migracja - zazwyczaj sezonowe i regularne przemieszczanie się zwierząt (osobników, stad lub całych populacji) na różne odległości.

5. „Dlaczego ptaki wędrują?” – burza mózgów.
  - swobodne zgłaszanie pomysłów i wymiana poglądów z zastrzeżeniem braku jakiegokolwiek krytycyzmu
  - zapisywanie pomysłów uczniów na tablicy
  - analiza pomysłów
  - wybranie najtrafniejszych rozwiązań
    - *przyczyną migracji ptaków jest niedostatek pożywienia (zmiana ilości i dostępności pokarmu) spowodowany najczęściej niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi (śnieg, lód) oraz unikanie przez ptaki niekorzystnych warunków panujących w niektórych miesiącach na łągowiskach (w jednych miejscach zimują, a w innych gniazdują).*

6. Trasy ptasich wędrówek:

- oglądanie mapy Europy
- wskazanie trzech tras przelotu ptaków do Afryki
  - z Europy Zachodniej przez Hiszpanię, Cieśninę Gibraltarską
  - przez Europę Południową do Półwyspu Apenińskiego, Sycylię
  - przez Bałkany, cieśninę Bosfor, Azję Mniejszą, Bliski Wschód

Zjawisko wędrówek ptaków dotyczy nie tylko ptaków europejskich, ale jest to zjawisko występujące na całej kuli ziemskiej

7. „Dlaczego ptaki wybierają różne trasy przelotu do Afryki?” – burza mózgów.

- swobodne zgłaszanie pomysłów i wymiana poglądów z zastrzeżeniem braku jakiegokolwiek krytycyzmu
- zapisywanie pomysłów uczniów na tablicy
- analiza pomysłów
- wybranie najtrafniejszych rozwiązań
- prezentacja zdjęć przedstawiających ptaki w czasie lotu (zwrócenie uwagi na wygląd ich skrzydeł)

Komentarz nauczyciela - wybór trasy zależy od budowy ptaka:

- ptaki o szerokich skrzydłach wykorzystują tzw. kominny termiczny (są to ciepłe prądy powietrzne występujące nad lądem) i dlatego unikają lotów nad wodami; ptaki wznoszą się w górę wykorzystując powierzchnię rozłożonych skrzydeł; przy złożonych skrzydłach szybując pokonują odległość (np. bociany)
- ptaki o wąskich skrzydłach (m.in. sokoły) przemieszczają się lotem aktywnym i dlatego mogą lecieć całą szerokością Morza Śródziemnego, ale ten rodzaj lotu wymaga więcej energii niż szybowcowy i dlatego ptaki w czasie wędrówki muszą jeść, żeby mieć siły do dalszego lotu (np. kukułka)
- niektóre ptaki wykorzystują na przemian lot aktywny i szybowanie między „kominami termicznymi” (np. jeryk, który nawet potrafi spać podczas lotu)

8. „Skąd ptaki wiedzą, którądy lecieć?” – swobodne wypowiedzi uczniów.

Komentarz nauczyciela: podczas migracji ptaki posługują się różnymi metodami orientacji; ptaki, które lecą w dzień orientują się według położenia Słońca nad horyzontem (np. bocian), a ptaki podróżujące nocą kierują się położeniem gwiazd wokół Gwiazdy Polarnej (np. kukułka). Niektóre (np. rudyk) umieją także rejestrować pole magnetyczne ziemi, co pozwala im rozpoznać kierunki świata, tak, jak człowiek robi to przy pomocy kompasu.

9. „Co to jest ptasi klucz?” – swobodne wypowiedzi uczniów.

- jest to charakterystyczna formacja tworzona podczas wędrówki; zwykle ma kształt litery „V”, często z jednym ramieniem dłuższym; ptaki lecące za innymi w takiej formacji zużywają mniej energii, niż w przypadku lotu samodzielnego; ptak na czole formacji zmienia się na pozycji z ptakami lecącymi w kluczu.

10. Zabawa ruchowa „Przelot ptaków”:

- uczniowie dobierają się piątkami i tworzą *ptasi klucz*, a następnie przy dźwiękach muzyki biegają w różnych kierunkach naśladując lot ptaków
- na przerwę w muzyce *ptaki* będące na czole *klucza*

zamieniają się miejscami z innym *ptakiem z klucza*

- po zmianie pozycji w *kluczu ptaki* kontynuują *lot*

11. „Kiedy i dlaczego ptaki wracają?” – dzielenie się wiadomościami.

- *ptaki wracają wiosną (marzec, kwiecień, maj); lato w Afryce jest dla ptaków zbyt gorące, aby tam zakładać gniazda i wychowywać pisklęta. W Europie wiosną i latem jest dużo pokarmu – ptaki dorosłe mogą wyżywić siebie i pisklęta. Ptaki są przez naturę „zaprogramowane” do tego, by wiosną lecieć z powrotem na północ*

12. „Jakie ptaki migrują?” - rozwiązywanie szyfrogramu literowo-cyfrowego:

- odgadywanie sposobu odczytania szyfru
  - wyszukiwanie i skreślanie odpowiednich liter w diagramie
  - odczytanie zaszyfrowanych nazw ptaków
  - odczytanie wyrazu powstałego z nieskreślonych liter (czytanego w liniach poziomych) – nazwy jeszcze jednego migrującego ptaka (*drozd*)
  - zapisanie nazw migrujących ptaków w zeszycie (zwrócenie uwagi na przestrzeganie zasad kaligrafii i ortografii)
- *jaskółka, bocian, żuraw, ruzdzik, szpak, skowronek, zięba, drozd*

	1	2	3	4	5	6	7	KOD	NAZWA PTAKA
A	J	K	O	I	I	A	K	A-1, B-2, D-2, C-5, E-7, F-3, G-7, A-6	
B	B	A	K	P	R	A	Z	B-1, A-3, E-4, C-6, G-6, C-3	
C	U	S	N	E	K	I	K	D-7, C-1, F-6, B-6, E-5	
D	O	S	N	U	D	P	Ż	E-1, D-4, G-2, B-7, A-5, C-7	
E	R	Ę	A	C	W	W	Ó	C-2, G-5, B-4, E-3, B-3	
F	R	Z	Ł	O	S	R	Z	F-5, A-7, D-1, E-6, B-5, G-1, D-3, C-4, A-2	
G	O	D	B	D	Z	A	K	F-2, A-4, E-2, G-3, D-5	

13. „Na jakie zagrożenia narażone są wędrujące ptaki?” – swobodne wypowiedzi uczniów.

- *złe warunki pogodowe - silne burze, deszcze, wiatry, susza,*
- *brak pożywienia*
- *atak drapieżników*
- *polowania na wędrujące ptaki*
- *krajobraz zmieniony przez człowieka (linie energetyczne, wysokie budynki, osuszanie mokradł)*
- *stosowanie środków chemicznych*

14. „Zabawa ruchowa „Jaskółki”:

- nauczyciel rozmieszcza w klasie *gniazda* – duże obręcze (o 1 mniej niż grup *ptaków*)
- wszystkie ptaki latają, a na zapowiedź: „Burza!” – lecą do *gniazd* (w *gnieździe* mogą przebywać tylko 3 *jaskółki*)
- kto się nie pospieszy, zostaje bez *gniazda*

Opracowała:
mgr Wiesława Twardowska

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZINTEGROWANYCH – klasa III
inspirowany filmem „Zambezia” – dystrybutor „Kino Świat”

Temat: „Poznajemy krainę Zambezi”

Cele ogólne:

- doskonalenie mowy komunikatywnej
- zapoznanie z krajobrazem południowej Afryki
- wzbogacanie wiadomości na temat zwierząt zamieszkujących Afrykę
- rozbudzanie zainteresowania życiem ludzi na ziemi
- rozwijanie umiejętności porządkowania i porównywania liczb w zakresie 100
- kształtowanie umiejętności mądrego i odpowiedzialnego współżycia człowieka z przyrodą
- budzenie wrażliwości na piękno otaczającej przyrody

Cele operacyjne:

Uczeń:

- aktywnie uczestniczy w rozmowie na temat filmu „Zambezia”
- rozwija umiejętność kulturalnego dyskusowania
- wyszukuje potrzebne informacje w Internecie lub encyklopedii
- czyta ze zrozumieniem
- wzbogaca swoje słownictwo
- wskazuje Zambię i rzekę Zambezi na mapie Afryki oraz w atlasie geograficznym
- uważnie ogląda prezentację multimedialną lub film edukacyjny
- interesuje się życiem ludzi w innych krajach
- rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne
- rozwiązuje krzyżówkę z hasłem
- porządkuje liczby w zakresie 100
- odczytuje liczby w systemie rzymskim od I do XII
- wie, co to są liczby parzyste i nieparzyste
- zna przyczyny zagłady dzikich zwierząt w Afryce
- rozumie potrzebę i konieczność ochrony zwierząt i roślin żyjących na Ziemi
- ilustruje sceny inspirowane wyobraźnią i filmem

Liczba uczniów: dowolna

Formy pracy: grupowa i indywidualna

Środki dydaktyczne: komputer z dostępem do Internetu, encyklopedie, mapa fizyczna Afryki, atlasy geograficzne, prezentacja multimedialna lub zdjęcia prezentujące krajobraz Zambii, diagram krzyżówki obrazkowej, zadania matematyczne dla każdego ucznia (w kopertach), kocyki gimnastyczne, kolorowe kartki z bloku rysunkowego – format A4, pastele, kartki z zasadami, których powinna przestrzegać ludzkość.

Materiały źródłowe: <http://pl.wikipedia.org/wiki/>

http://eduglob.zrodla.org/materialy_educacyjne/

PRZEBIEG:

1. „Nawiązanie do filmu „Zambezia”.

- swobodne wypowiedzi uczniów na temat filmu
- ustalenie miejsca akcji filmu – Zambezia

Akcja filmu toczy się nad rzeką Zambezi, w pobliżu Wodospadów Wiktorii, w wymarzonej mieście ptaków.

- wyszukiwanie informacji w Internecie lub encyklopedii na temat Zambezi

Zambezi – rzeka w południowej części Afryki, przepływająca przez Zambię, Angolę i Mozambik. Długość: 3540 km. Uchodzi deltą przez Kanał Mozambicki do Oceanu Indyjskiego. W środkowym biegu Zambezi tworzy Wodospady Wiktorii i liczne mniejsze wodospady. Rzeka Zambezi jest wykorzystywana do produkcji energii elektrycznej dla południowej Afryki. W środkowym odcinku rzeki znajduje się duży sztuczny zbiornik wodny Kariba.

- dzielenie się wiadomościami
- odszukanie Zambii i Zambezi na mapie Afryki i w atlasach geograficznych

2. Oglądanie prezentacji multimedialnej lub zdjęć prezentujących krajobraz Zambii, np. http://eduglob.zrodla.org/pliki/zambia_prezentacja.pdf

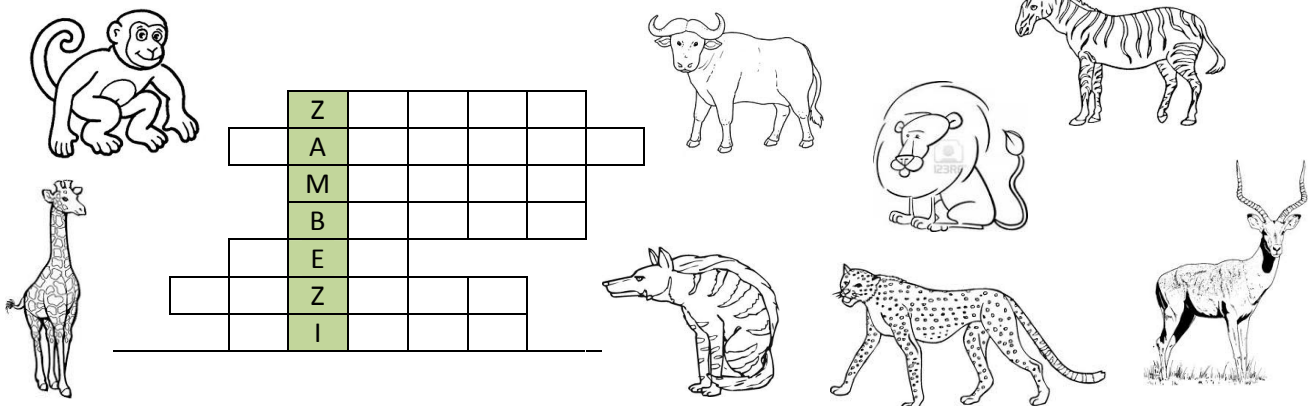
- poznanie mieszkańców Zambii
  - zwrócenie uwagi na ich wygląd i strój
  - pokaz tradycyjnego domu na wsi w północnej Zambii oraz insaki (wspólnego miejsca we wsi, gdzie mieszkańcy spotykają się, żeby porozmawiać, wspólnie zjeść posiłek czy go przygotować)
- prezentacja zdjęć przedstawiających rzekę Zambezi i słynne wodospady Wiktorii (jedne z największych w świecie) lub dokumentalnego filmu BBC Natural World „Zambezi” w wersji angielskiej <http://youtu.be/ErC1Vf6Px48> (58:42 min)

3. Zabawa ruchowa „Rafting na Zambezi”:

- wyjaśnienie pojęcia „rafting”
- uczniowie kłękają na *pontonach* (kocykach) i na znak dany przez nauczyciela ścigają się do mety odpychając się rękami (wyścig w parach)

Rafting - turystyczna odmiana spławu rzecznoego, do której używa się różnych rodzajów tratw, łodzi, pontonów, kajaków itp.

4. „Zwierzęta Afryki” – rozwiązywanie krzyżówki obrazkowej.

			A		
--	--	--	---	--	--

5. „Ptaki Afryki” – zagadki matematyczne:

- uczniowie rozwiązują kolejne zagadki i odczytują nazwy ptaków Afryki

Uporządkuj liczby od najmniejszej do największej i odczytaj nazwę ptaka.

59	26	78	19	89	43	37
B	A	U	M	T	A	R

Uporządkuj liczby od największej do najmniejszej i odczytaj nazwę ptaka.

39	77	56	81	45	68	99
Z	K	A	I	C	Ł	W

Każdej literze odpowiada liczba zapisana cyframi rzymskimi. Ustaw je od najmniejszej do największej i odczytaj nazwę ptaka.

III	I	V	VI	IV	II
E	B	I	K	L	I

Każdej literze odpowiada liczba zapisana cyframi rzymskimi. Ustaw je od największej do najmniejszej i odczytaj nazwę ptaka.

VIII	VI	XI	XII	IX	VII	X
K	N	E	P	I	A	L

Otocz pętlą litery znajdujące się pod liczbami parzystymi i odczytaj nazwę ptaka.

11	8	16	7	28	23	32	44	17	56	35	28	10	69	74	53	87	22	98
B	S	Y	R	N	T	O	G	M	A	Z	R	L	P	I	O	W	C	A

Otocz pętlą litery znajdujące się pod liczbami nieparzystymi i odczytaj nazwę ptaka.

31	92	16	77	86	24	25	78	30	63	66	58	89	12	92	13	26	40	37
B	D	Z	Ą	I	Ę	K	T	R	O	W	Ł	J	Ę	S	A	K	U	D

6. „Dlaczego giną zwierzęta w Afryce?” – swobodne wypowiedzi uczniów:

- afrykańskie wojny
- niszczenie środowiska naturalnego (siedlisk)
- polowania
- międzynarodowy handel zwierzętami

7. „Zasady, których powinna przestrzegać ludzkość”:

- zapoznanie uczniów z trzema podstawowymi zasadami, które ustanowiły trzy międzynarodowe organizacje działające na rzecz ochrony przyrody: Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i Zasobów Naturalnych, Program Ochrony Środowiska Narodów Zjednoczonych i Światowa Fundacja Ochrony Przyrody:
  - Nie wolno eksploatować zwierząt i roślin tak intensywnie, by nie mogły się odrodzić i w rezultacie musiały wyginąć.
  - Nie wolno człowiekowi tak zmieniać Ziemi, by owe zmiany zachwiały podstawowymi procesami życiowymi.
  - Trzeba zrobić wszystko, by zachować bogactwo żyjących na Ziemi zwierząt i roślin.
- zapisanie zasad w zeszytach

8. „W krainie Zambezi” - malowanie pastelami na kolorowych kartkach formatu A4.

- zorganizowanie wystawy prac uczniów
- umieszczenie wśród prac kartek z zasadami, których powinna przestrzegać ludzkość

Opracowała:
mgr Wiesława Twardowska